

SPORMETRE

The Journal of Physical Education and Sport Sciences
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi

DOI: 10.33689/spormetre.1392861

Geliş Tarihi (Received): 18.11.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 03.05.2024

Online Yayın Tarihi (Published): 30.06.2024

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SPOR YAPMA DURUMLARINA GÖRE OKULA AİDİYET DUYGULARININ İNCELENMESİ*

Murat Kangalgil¹ , Ahmet Temel^{2†} , Nursena Ateş³ , Ensar Nihat Yüksel³ , Fatih Özgül⁴

¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İZMİR

²T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Eskişehir 75. Yıl Anadolu Lisesi, AKSARAY

³Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İZMİR

⁴Giresun Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, GİRESUN

Öz: Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin okul spor takımlarına katılma durumlarına göre okula aidiyet duygularının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında İzmir’de öğrenimlerine devam eden, basit tesadüfi örneklemeyle seçilmiş 375 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Okul Aidiyet Duygusu Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin okula bağlılık ve reddedilmişlik duygusu olmak üzere 2 boyutu bulunmaktadır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, t testi ve ANOVA testi yapılmış, verilerin yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Araştırma bulgularına göre; okula bağlılık boyutunda olumlu, reddedilmişlik duygusunun ortalama düzeyde ve ölçeğin genelinde olumlu okula aidiyet duygusu tespit edilmiştir. Okul spor takımlarında yer alan öğrencilerin okula aidiyet duyguları spor yapmayan öğrencilerden daha olumlu bulunmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin okula aidiyet duyguları benzer düzeyde ölçülmüştür. 8. sınıf öğrencilerinin okula aidiyet puanları diğer sınıf seviyelerinden daha düşük olduğu görülmüştür. Aile gelir durumu değişkeni için okula bağlılık boyutunda, orta gelir seviyesinde ki öğrencilerin puanları alt gelir durumundaki öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, okul spor takımlarına katılımın okul aidiyet duygusunu olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda okula aidiyet duygusunun olumlu yönde gelişim göstermesi için ortaokul öğrencilerinin okul spor takımlarına yönlendirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Okula aidiyet duygusu, okul spor takımı, ortaokul, öğrenci

EXAMINATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' SENSE OF BELONGING TO SCHOOL ACCORDING TO THEIR SPORTS STATUS

Abstract: In this study, it was aimed to examine the sense of belonging to the school according to the participation of secondary school students in school sports teams. The sample of the study consists of 375 secondary school students selected by simple random sampling, continuing their education in İzmir in the 2022-2023 academic year. The “Psychological Sense of School Membership Scale” was used as a data collection tool in the study. The scale has two dimensions: School belonging and feeling of rejection. Descriptive statistics, t-test and ANOVA test were performed in the analysis of the data, and .05 significance level was taken into account in the interpretation of the data. According to the research findings; In the dimension of belonging to school, positive, average level of rejection, and positive sense of school belonging were determined in the scale. The sense of belonging to the school of the students in the school sports teams was found to be more positive than the students who do not do sports. The sense of belonging to the school of girls and boys students was measured at a similar level. It was observed that 8th-grade students' school belonging scores were lower than other grade levels. For the family income variable, it was determined that the scores of middle-income students were higher than those of lower-income students in the dimension of commitment to the school. As a result of the research, it was seen that participation in school sports teams positively affected the sense of school belonging. In line with these results, it is recommended that secondary school students be directed to school sports teams in order to develop a positive sense of belonging to the school.

Keywords: Sense of belonging to school, school sports team, secondary school, student

* Bu çalışma 11-14 Kasım 2023 tarihinde 21. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

† Sorumlu Yazar: Ahmet Temel, Dr., E-mail: dr.ahmettemel@gmail.com

GİRİŞ

Maslow (1962), bireylerin yaşam boyu gereksinim duyduğu yapıları, ihtiyaçlar hiyerarşisi modelinde açıklamıştır. Bu ihtiyaçlar, fizyolojik ve güvenlik basamağından başlayarak ait olma, sevgi, değer görme ve üst basamakta yer alan kendini gerçekleştirme ile tamamlanmaktadır. Bu modele göre bir ihtiyaç giderilmeden bir sonraki ihtiyaç karşılanamamaktadır. Fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayan ve ailesi tarafından güven ortamında büyüyen bir çocuğun yetiştirilmesinde karşımıza çıkan en önemli gereksinim ait olma duygusudur. Ait olma, bireylerin en önemli ihtiyaçlarından birisidir. Çünkü bir gruba ait olma, başkaları tarafından kabul edilme, sevme ve sevilme gibi ihtiyaçları içermektedir (Gordon, 2010). Bireyin kendisini mutlu hissetmesine yol açacak bir örgüte veya gruba mensup (ait) olma duygusu bireyin yaşamını değerli hale getirmektedir. Ait olma duygusuna sahip bir birey bağlı olduğu örgüt için elinden geleni yapabilmektedir (Çelik ve Akçi, 2016).

Ait olma, başkalarına karşı hissedilen ilgi ve bağlılık ile ilgilidir. Bir kişiye, kuruma veya topluluğa ait olma duygusu hissedildiğinde ve buna göre eylem ve davranışta bulunulduğunda aidiyet duygusu geliştirilmektedir (Kılıçoğlu ve ark., 2015). Bireyin bir grup içerisinde yer alması, grup üyeliğini sürdürmesi ve bu konuda istekli olması, grubun hedef ve amaçlarını ilke edinerek grubun devamlılığını sağlaması aidiyet duygusuyla sağlanmaktadır (Dere ve Kılıç, 2016). Sahiplik hissini oluşturan olguya bağlı olarak içinde bulunulan ortamda aidiyet duygusu yaşanmaktadır. Zamanının büyük bir çoğunluğunu okulda geçiren öğrencilerin grup üyeliğini sürdürmesinde okula aidiyet duygusu önemli olmaktadır.

Okula aidiyet duygusu, öğrencinin okuldaki diğer bireyler (okul personeli, öğrenci, öğretmen ve idareci) tarafından kabul edilmesi, sevilmesi, saygı duyulması, okul etkinliklerine katılması, okul sürecinde desteklenmesi ve önemsenmesine yönelik öznel algısını ifade eder (Goodenow, 1993; Osterman, 2000). Bu öznel algı, öğrencinin okul sürecindeki yaşamışlıklarına, farklı durum, deneyim ve sonuçlara bağlı olarak artabilir veya azabilir (Arslan ve Özdemir, 2022). Okula aidiyet duygusu, öğrencilerin akademik başarı gösterme ve geleceğe olan bakış açılarında anahtar bir rol oynamaktadır (Altınsoy ve Karakaya Özyer, 2018). Kendisini okulun bir parçası olarak görüp aidiyet hissedilen öğrenci, okula devam etmekten hoşlanır, öğretmenleri ve arkadaşlarıyla vakit geçirmekten keyif alır, okuluyla gurur duyar ve kendini güvende hisseder (Maddox ve Prinz, 2003; Sarı, 2007). Öğrencinin okulda geçirdiği zaman içerisinde mutlu olabilmesi ve akademik kazanım elde etmesinde okula aidiyet duygusunun rolü oldukça önemlidir (Cemalcılar, 2010; Cinar ve Nayır, 2022). Olumlu aidiyet duygusu, riskli öğrenci davranışlarının oluşmasına engel olabilecek niteliktedir (McMahon ve ark., 2008; Nichols, 2008). Ancak olumlu bir okul iklimi oluşmadığında öğrenciler istenmeyen duygular içerisine girebilmektedir (Hughes ve Chen, 2011). Okula aidiyet yerine reddedilmişlik duygusuna kapılan öğrenciler, arkadaşları tarafından dışlanır, davranışları eleştirilir ve kendilerini değerli hissetmezler. Bu durum öğrencilerin saldırgan davranışlar göstermesine neden olabilmektedir (Arıkan, 2019). Saldırgan davranışlarla beraber suç işleme eğilimi artan öğrenciler (Yıldız ve Kutlu, 2015), okul terki ile sonuçlanacak buhrana kapılabilirler (Yorğun, 2014).

Ortaokul kademesi öğrenci bağının kapsamlı incelenmesi, araştırma ve müdahalelerin değerlendirilmesi için önemlidir. Bu erken ergenlik dönemindeki okul bağı, bir ortaokul öğrencisinin okulu hakkında ne derece olumlu hissettiğini, öğretmenlerine ve sınıf arkadaşlarına bağlılığını ve akademik faaliyetlerde yer aldığını açıklar (Whiteside-Mansell ve ark., 2015). Ders dışı spor faaliyetlerine katılım veya okul spor takımlarına katılım sonrasında arkadaşları ile eğlenceli vakit geçiren öğrencilerin okula yönelik aidiyet duygusu artmaktadır

(Sağın ve Güllü, 2020; Yanık, 2018). Spor aktiviteleri ise toplumda kültürel bağların kurulmasına, sosyal ilişkilerin gelişmesine, zamanın etkili değerlendirilmesine ve aidiyet duygusu geliştirmesi bakımından eğitimciler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır (Serbest, 2019). Eğitsel temelli bir grubun parçası olmak öğrencinin aidiyet geliştirmesinde güçlü bir etkidir (Aksoy, 2017). Bu eğitsel etkinlikler öğrencilere okula aidiyet duygusu ve psikolojik dayanıklılık kazandırmaktadır (Fredricks ve Eccles, 2008; Toomey ve ark., 2012).

Günümüz ebeveynleri ekonomik koşullar nedeniyle bir işte tam veya yarı zamanlı çalışmak durumundadırlar. Çalışan ebeveynler, çocuklarının okul sonrası zamanlarını nasıl geçirdiklerini yakından takip edemediklerinden, okul sonrasında çocukların zararlı alışkanlık (madde bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı vb.) edinebileceği kaygısı yaşamaktadırlar (Shannon, 2006). Literatürde yer alan çalışmaların çoğunda öğrencilerin ders sonrasında okul spor takımlarında yer almasının olumlu sonuçlandığı rapor edilmiştir (Knifsend ve Graham, 2012). Bu olumlu sonuçlar; okula bağlılık (Yılmaz, 2019), akademik başarı ve eğitime devam etme isteği (Miller ve ark., 2008), madde bağımlılığın azalması (Eccles ve Barber, 1999), suç işlemekten kaçınma (Harrison ve Narayan, 2003), kötü arkadaş çevresinden kaçınma (Mahoney ve ark., 2005) olarak sıralanmaktadır. Apaydın'ın (2019) çalışmasında ise okul spor takımlarına katılım durumunun okul aidiyetini etkilemediği görülmüştür. Lim ve Lee'nin (2021) çalışmasında okul spor takımlarına katılım süresi ve sıklığı okul aidiyeti oluşturmada etkili olduğu görülmüştür. Öğrenciler yetkinlik hissettiği oranda okula aidiyetleri artmaktadır (Mengi, 2011). Sportif etkinlikler planlanırken öğrenci düzeyi gözetildiğinde öğrenci hem beceri hem de duygusal yönden gelişecektir. Sporcu öğrencilerin cinsiyet durumu da aidiyet geliştirmede etkili olmuş ve kız spor takımlarında, daha olumlu sonuçlar alınmıştır (Arslan ve Özdemir, 2022; Özgök ve Sarı, 2016).

Sonuç olarak literatürde spor takımlarına katılım okul aidiyetini artırmakta ve reddedilmişlik duygusunu azaltmaktadır. Bu çalışmalar daha çok lise kademesinde yoğunlaşmış ve ortaokul kademesi ihmal edilmiştir. Yapılan araştırmada ortaokul seviyesine odaklanıldığından çalışma sonuçları önem arz etmektedir. Özgök ve Sarı (2016) ortaokul düzeyinde çalışma yapmalarına rağmen sınıf seviyelerinin etkisine değinmemişlerdir. Bilindiği üzere ortaokuldan itibaren öğrencilerin okula yönelik tutumları olumsuz etkilenmektedir (Lim ve Lee, 2021). Bu durum PISA (2015) raporuna yansımış ve Türk öğrencilerinin OECD ülkelerindeki akranları arasında okul aidiyeti bakımından son sıralarda yer aldığı görülmüştür. Ortaokuldan itibaren okulda mutlu olmayan çocuk devamsızlık yaparak okulu bırakmaktadır (Fatou ve Kubiszewski, 2018). Milli Eğitim Bakanlığının 2019-2023 stratejik planında ulusal-uluslararası projelere ve toplumsal sorumluluk etkinliklerine katılan öğrencilerin, sayılarının artmasıyla ilişkili olarak okulu bırakma durumu azalmıştır (MEB, 2023). Öğrencilere nitelikli bir akademik hedef belirleme ve özel bir alanda yetiştirmek amacıyla (Tekin ve Kılıç, 2010) sportif etkinlikler önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ortaokuldan itibaren öğrencilerin okul aidiyetlerinin incelenmesi, varsa sorunların tespiti ve çözüm yollarının araştırılması eğitim çalışanlarına yol gösterecektir. Buradan hareketle ortaokul öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre okula aidiyet duygularının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada spor aktivitelerine katılım, cinsiyet, sınıf düzeyi ve gelir durumu gibi değişkenler de sorgulanarak kapsamlı bilgi toplanılmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma tarama modeli kullanılmıştır. Nedensel karşılaştırma araştırma modeli, ortaya çıkmış bir sonucun

nedenlerinin veya bu durumu etkileyebilecek değişkenlerin etkilerinin belirlenmesi amacıyla eğitim araştırmalarında kullanılır (Büyüköztürk ve ark., 2020: 197). Özellikle okul aidiyet duygusunun incelenmesinde okul spor takımlarında yer almanın etkisi araştırılmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırma örneklemini İzmir’de öğrenim gören 375 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Bilimsel araştırmalarda en az 300 veri setinin olması güvenilir sonuçlara ulaşmak için gerekli görülmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2015: 618). Bu doğrultuda araştırmaya katılan 375 ortaokul öğrencisinin yeterli örneklem büyüklüğünde olduğu kabul edilmiştir. Bilinen evrenin listelenerek belli bir kritere göre araştırmaya dahil edilmesini içeren basit tesadüfi örnekleme yönteminde, örneklemin evreni temsil etme gücü oldukça yüksektir (Büyüköztürk ve ark., 2020: 88) Buna göre araştırma kapsamına alınan okullardaki öğrenciler listelenerek 5. kişi referans alınmış ve sonraki 10, 15, 20... kişilerle görüşülerek öğrenciler gönüllülük esasına göre araştırmaya dahil edilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özellikleri

Değişken	Alt kategoriler	f	%	Toplam
Cinsiyet	Erkek	203	54,1	
	Kız	172	45,9	
Sınıf	6	86	22,9	375
	7	81	21,6	
	8	208	55,5	
Okul Spor Takımına Katılma	Evet	233	62,1	
	Hayır	142	37,9	
Aile Gelir Durumu	7500 TL >	78	20,8	
	7500 TL – 11000 TL	228	60,8	
	11000 TL <	69	18,4	

Okul Aidiyet Duygusu Ölçeği

Araştırmada Goodenow (1993) tarafından geliştirilen ve orijinal ismi “Psychological Sense of School Membership Scale” olan ve Sarı (2015) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Okul Aidiyet Duygusu Ölçeği” kullanılmıştır. 5’li likert tipindeki ölçekte 13 olumlu, 5 olumsuz ifade (3, 6, 9, 12 ve 16. madde) olmak üzere toplamda 18 madde bulunmaktadır. Ölçeğin okula bağlılık ve reddedilmişlik duygusu olmak üzere 2 boyutu bulunmaktadır. Ölçekten toplam puanlar üzerinden 18-90, ortalamalar kullanıldığında ise 1-5 arasında puan alınabilmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları okula bağlılık boyutu için .84, reddedilmişlik duygusu boyutu için .78 ve ölçeğin genelinde .84’ dür. Faktörlerin öz değerleri sonucunda ölçeğin açıkladığı varyans %38,49’dur. Ölçek faktör yükleri .45 - .75 arasında dağılım göstermektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar okula aidiyet duygusunun olumlu olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın etik yönden uygunluğu için “Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etiği Kurulu’ndan” (10.05.2023 tarih, 2023/15-16 sayılı toplantı) ile etik onay; İzmir Valiliğinin (24.05.2023 tarih ve E-12018877-604.01.02-7676798 sayılı) uygulama izni ile çalışmaya başlanmıştır. Okul idaresinden izin alınarak, öğrenci ve öğrenci velilerine araştırmayla ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra araştırmaya katılım için gönüllü onam formu onaylatılmıştır. Veriler, 2022-2023 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde, okullardan dağıt topa yöntemiyle toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, SPSS (Ver: 21.0) istatistik paket programı yardımıyla analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğunda “çarpıklık -3 ve basıklık +3” referans değerleri dikkate alınmıştır (Karagöz, 2021: 322). Araştırmada kullanılan “okula aidiyet duygusu ölçeği” için (çarpıklık ,526; basıklık ,232) uygun referans değerleri tespit edildiğinden ikili ve çoklu karşılaştırmalarda parametrik testler uygulanmıştır. Ölçekte yer alan olumsuz ifadeler ters kodlama yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırmada tanımlayıcı istatistikler, t ve ANOVA testleri yapılarak, .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Karşılaştırmalarda manidar sonuçların gücü η^2 formülü ile ifade edilmiş ve “.01 küçük; .09 orta; .25 büyük” kriterleri dikkate alınmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2015: 55).

BULGULAR

Araştırmada öncelikle betimsel analizler uygulanmıştır. Ardından, okul takımlarına katılım, cinsiyet, sınıf düzeyi ve gelir durumuna göre karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin okula aidiyet duygusu puanları

Boyutlar	n	Min	Max	\bar{x}	Ss
Okula bağlılık	375	1,00	5,00	3,66	,801
Reddedilmişlik duygusu	375	1,80	4,80	3,39	,594
Ölçeğin bütünü	375	2,73	5,00	3,59	,683

Tablo 2’de öğrencilerin okula aidiyet duygusu puanları gösterilmiştir. Tabloya göre öğrencilerin okula bağlılıkları olumlu, reddedilmişlik duyguları ise ortalama düzeydedir. Genel olarak öğrencilerin okul aidiyetleri olumludur.

Tablo 3. Okul spor takımlarına katılım durumlarına göre okula aidiyet duygusu puanlarının karşılaştırılması

Boyutlar	Okul spor takımlarına katılım	n	\bar{x}	Ss	t	p	η^2
Okula bağlılık	Evet	233	3,75	,807	2,927	,004*	,022
	Hayır	142	3,51	,768			
Reddedilmişlik duygusu	Evet	233	3,45	,575	2,519	,012*	,017
	Hayır	142	3,29	,613			
Ölçeğin bütünü	Evet	233	3,67	,688	3,090	,002*	,025
	Hayır	142	3,45	,655			

*(p<.05)

Tablo 3 incelendiğinde okul spor takımlarına katılan ve katılmayan öğrencilerin puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (p<.05). Okul spor takımlarına katılan öğrencilerin katılmayan öğrencilere göre daha olumlu okula bağlılık, reddedilmişlik hissi ve genel olarak okula aidiyet puanlarının daha iyi olduğu görülmektedir. Okula bağlılık, reddedilmişlik duygusu ve ölçeğin genelinde oluşan anlamlı farklılığın etki gücü (η^2) zayıf niteliktedir.

Tablo 4. Cinsiyete göre okula aidiyet duygusu puanlarının karşılaştırılması

Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	Ss	t	p
Okula bağlılık	Erkek	203	3,68	,799	-,460	,646
	Kız	172	3,64	,805		
Reddedilmişlik duygusu	Erkek	203	3,37	,628	,635	,526
	Kız	172	3,41	,552		
Ölçeğin bütünü	Erkek	203	3,59	,693	-,237	,812
	Kız	172	3,58	,674		

Okula bağlılık boyutu, reddedilmişlik duygusu boyutunda ve ölçeğin genelinde cinsiyete göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır (p>.05). Erkek ve kız öğrencilerin okula aidiyet durumları benzer durumdadır.

Tablo 5. Sınıf düzeyine göre okula aidiyet duygusu puanlarının karşılaştırılması

Boyutlar	Sınıf	n	\bar{x}	Ss	F	p	η^2	Fark
Okula bağlılık	6	86	4,00	,730	33,716	,000*	,153	8 < 6,7
	7	81	4,03	,795				
	8	208	3,38	,720				
Reddedilmişlik duygusu	6	86	3,49	,557	6,062	,003*	,032	8 < 6,7
	7	81	3,52	,569				
	8	208	3,30	,604				
Ölçeğin bütünü	6	86	3,86	,642	30,297	,000*	,140	8 < 6,7
	7	81	3,89	,687				
	8	208	3,36	,612				

*(p<.05)

Okula bağlılık boyutu, reddedilmişlik duygusu boyutunda ve ölçeğin genelinde 8. sınıf öğrencilerinin aleyhinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır (p<.05). 8. sınıf öğrencilerinin puanlarının diğer sınıflara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeylerinde oluşan farklılık, ölçeğin boyutları ve genelinde zayıf etki gücüne (η^2) sahiptir.

Tablo 6. Gelir durumuna göre okula aidiyet duygusu puanlarının karşılaştırılması

Boyutlar	Gelir durumu	n	\bar{x}	Ss	F	p	η^2	Fark
Okula bağlılık	[1] 7500 TL >	78	3,50	,839	3,943	,020*	,021	1 < 2
	[2] 7500 TL – 11000 TL	228	3,75	,747				
	[3] 11000 TL <	69	3,54	,890				
Reddedilmişlik duygusu	[1] 7500 TL >	78	3,31	,593	1,345	,262	,007	
	[2] 7500 TL – 11000 TL	228	3,40	,580				
	[3] 11000 TL <	69	3,46	,638				
Ölçeğin bütünü	[1] 7500 TL >	78	3,45	,719	3,124	,045	,017	
	[2] 7500 TL – 11000 TL	228	3,65	,644				
	[3] 11000 TL <	69	3,52	,746				

*(p<.05)

Gelir durumuna göre okula bağlılık boyutunda farklılık anlamlı bulunmuştur (p<.05). Aile geliri 7500 TL – 11000 TL arasında olan öğrenciler okula bağlılık boyutunda 7500 TL'den az olan öğrencilerden daha yüksek puan almışlardır. Oluşan farklılığın etkisi ise zayıf (η^2) niteliktedir. Diğer boyutlarda ise anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ortaokul öğrencilerinin genel itibarıyla okul bağlılıkları olumlu, reddedilmişlik duygusuna kapılabilme durumları ise orta düzeydedir. Erken ergenlik veya ergenlik döneminde akranları tarafından baskı altında olan öğrenciler bu duyguları yaşayabilmektedir. Alaca (2011) ortaokul öğrencilerin kendine özgü bir egemenlik alanının olması ve kendisinin özgür hissetmesiyle beraber aidiyet duygusu geliştireceğini belirtmiştir. Atabey'in (2020) çalışmasında öğrencilerin okul aidiyetleri orta düzeyde bulunmuştur. Öğrencilerin gelecek beklentileri ve öz yeterlik inançlarının düşük olması okul aidiyet puanlarına etki etmiştir. Öğrenciler okul beklentilerine yanıt alabildiklerinde kendilerini okul ait hissedebilmektedirler. Okulda özgür ortamı bulunan ve öz yeterliği gelişmiş öğrenciler okulda mutlu zaman geçirebilmektedir. Altınsoy ve Karakaya Özyer'in (2018) araştırma sonuçları da bu doğrultudadır. Okula bağlılıkları yüksek olan öğrencilerin umutsuzluk ve yalnızlık hissetme durumları düşük düzeyde ölçülmüştür. Öğrenciler kendi becerilerini, ilgilerini, keyif aldıkları iş ve eylemleri ortaokul seviyesinde farkında olarak yapmaya başlamaktadırlar. Kendisini yetiştirmeye olanak sağlayan davranışlarda bulduklarında okul ortamında mutlu olmaktadır. Çalışmada yer alan öğrencilerin okul aidiyetlerinin olumlu düzeyde olması

sevindirici bir gelişmedir. Reddedilmişlik hissine kapılabilme durumlarının orta düzeyde olması da aslında çocuklarımızın kırılğan bir yapıya sahip olduklarını göstermektedir.

Okul spor takımlarına katılan ortaokul öğrencilerinin okul aidiyetleri akranlarından daha olumlu bulunmuştur. Reddedilmişlik duygusu spor faaliyetlerine katılan veya katılmayan öğrenciler için ortalama düzeyde iken sporla uğraşan öğrencilerin duygusal yapısı daha güçlü bir yapıda ölçülmüştür. Beden eğitimi ve spor dersinin devamı niteliğindeki ders dışı spor aktiviteleri öğrencilerin çok yönlü gelişimine imkân sağlayan içeriğe sahiptir. Bu aktiviteler sayesinde zamanı verimli kullanmayı öğrenen öğrenciler okulda ve okul sonrasında mutlu anlar yaşamaktadırlar (Yılmaz ve Güven, 2018). Posner ve Vandell (1999) ilköğretim seviyesinde okul sonrası sportif çalışmalara katılımın gösteren öğrencilerin okula uyum sağladıklarını tespit etmişlerdir. Fredricks ve Eccles (2008) farklı etnik yapıları bünyesinde barındıran bir okulda yapmış oldukları çalışmada okul aktivitelerine katılımın öğrencilerin akademik başarı ve benlik saygısını artırdığını tespit etmişlerdir. Bu sonuçların yanında akranları ile arkadaşlık ilişkileri gelişen öğrenciler, olumsuz davranıştan kaçınma davranışları göstermiş ve okula olumlu değer atfeder duruma gelmişlerdir. Lim ve Lee (2021), ortaokul öğrencilerinin spor kulübüne katılımı, katılım süresi ve katılım sıklığının etkilerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarında spor çalışmalarına katılan öğrencilerin öğretmenlerine, arkadaşlarına ve okuluna yönelik olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Spor çalışmalarına katılımı 3 yıldan fazla olan ve haftada 4 kez spora katılanların okulu iyi olarak algıladıkları rapor edilmiştir. Çocukların ifadelerini desteklemesi açısından onların davranışlarını izleme imkânı bulunan ebeveynlerin görüşlerinin alınması güvenilir sonuçlar alınmasını sağlayacaktır. Bu doğrultuda Yılmaz ve Güven (2019) çalışmalarında ders dışı sportif etkinliklerine katılan öğrenci ebeveynlerinin görüşlerini incelemiş ve ebeveynler, çocuklarının okula daha istekli gittiklerini ve okulu benimsediklerini dile getirmişlerdir. Harrison ve Narayan (2003) ise ders dışı çeşitli eğitsel faaliyetlere (bando, koro, spor vb.) katılan öğrencilerin psikososyal süreçlerini incelemiştir. Yalnızca sporla uğraşan veya sporla birlikte başka etkinliklere katılan öğrencilerin okulda verilen görevleri yerine getirdiği, madde bağımlılık oranlarının ve Vandalizm davranışlarının daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Literatürdeki bilgiler doğrultusunda spora katılım durumu okula bağlanmaya olumlu etki ettiği görülmektedir (Aykora ve Uğraş, 2020; Yılmaz, 2019). Çalışma sonuçlarımızda bu durumu desteklemektedir. Bu sonuçların aksine sonuçlanan araştırma bulgularına da rastlanmıştır. Serbest (2019) okul takımında yer alan öğrencilerin okul aidiyetlerinin iyi düzeyde tespit etmiş, fakat reddedilmişlik duygusunun bu öğrencilerde daha yüksek olduğunu bulmuştur. Uzun süre sportif çalışmaların içerisinde bulunan öğrencilerin akademik hedeflerden uzak kalabilme ihtimaline karşın bu sonuca varıldığı düşünülmektedir. Öğrencilerin okuldan beklentilerinin değişiklik göstermesine paralel farklı sonuçlar elde edilmektedir. Apaydın (2019) ise okul sporlarına katılım durumunun okul bağlılığına etki etmediğini tespit etmiştir. Spor yoluyla okulda tatmin olabilen öğrenciler kendilerini okula ait hissedebilmektedir. Okulun bir parçası olan öğrenci kendisine akademik, sosyal ve sportif hedefler belirleyerek zamanını eğitsel konulara ayırır. Özellikle takım sporlarının yapısı gereği birlikte kazanma ve kaybetme duygularını yaşatması sebebiyle, öğrencilerin aitlik hissini akranlarından daha belirgin olması kaçınılmazdır.

Ortaokul öğrencilerinin okul aidiyet durumları olumlu bulunurken, kız ve erkek öğrencilerin benzer duygular içerisinde oldukları görülmüştür. Spor aktivitelerine katılım, kız ve erkek öğrenciler üzerinde okul aidiyeti oluşturmada etkili olmuştur. Yanık (2018), okullarda yürütülen ders dışı spor etkinliklerin kız ve erkek öğrencileri okula olumlu olarak bağladığını tespit etmiştir. Okul takımlarında yer almanın yanı sıra farklı okul içerikleri, uygulamalar ve sosyolojik çevre, kız ve erkek öğrencileri olumlu anlamda etkileyebilmektedir. Altuntaş ve

Sezer (2017) ortaokul öğrencilerinin okulda fiziki imkânlarının yeterli olmasıyla ilişkili olarak okula bağlılığının, Wei ve Chen (2010) de akran desteği ve öğretmen desteği alan öğrencilerin okul bağlılıkları kız ve erkek öğrencilerde benzer durumda olduğunu tespit etmişlerdir. İhtiyaroğlu ve Demir (2015) öğrencilerin denetim odağına göre okul bağlılıklarını incelemişlerdir. Çalışmada iç denetim odağı ile okul bağlılığı arasında anlamlı ilişki bulunurken, cinsiyet okul bağlılığına etki eden bir yapıda olmamıştır. Farklı çalışmalarda incelenen fenomen neticesinde cinsiyet okul aidiyetine etki eden bir yapıda olmaktadır. Arslan ve Özdemir'in (2022) çalışması sonucu ortaokulda okul sporlarına katılım durumunun kız öğrencilerde daha düşük düzeyde reddedilmişlik duygusu hissettiklerini göstermiştir. Sağlıklı arkadaşlık bağları bulunan (Özgök ve Sarı, 2016), akademik öz yeterlikleri iyi olan (Canbulat ve ark., 2017), hayata umutla bakan (Shek ve Li, 2014), temel psikolojik ihtiyaçları (Uzun ve Bakioğlu, 2022) ve sosyal destek ihtiyaçları karşılanan (Mengi, 2011) kız öğrencilerin okul aidiyetleri daha olumlu bulunmuştur. Adelabu (2007) düşük gelirli kentsel Afrikalı olan ve Amerika'da öğrenim gören öğrencilerle yürütmüş olduğu çalışmada, kız öğrencilerin gelecek zaman beklentilerinin yoğun olduğunu, okul kabulüne değer verdiği ve akademik başarının anlamlı olduğu sonucuna varmıştır. Özdemir (2012) ise çalışmasında kız öğrencilerin okulu koruyan ve geliştiren bir kurum olarak algıladıklarını, erkek öğrencilerin ise okulu baskı yeri olarak algıladıklarını tespit etmiştir. Bu sonuç kız öğrencilerin okulla ilgili olumlu duygular içerisinde olduğunu işaret etmektedir. Neel ve Fuligni (2013) boylamsal olarak yürütmüş oldukları çalışmada ise kız öğrencilerin başlangıçta okul aidiyeti, akademik başarı ve motivasyon bakımından arzu edilen düzeyde olduğunu; öğretim sürecinin tamamlanması aşamasına gelindiğinde ise erkek öğrencilerin kızlardan daha iyi durumda olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuç zamana bağlı olarak okula aidiyeti etkileyebileceğini göstermektedir. Erkek öğrenciler başlangıçta okula yönelik olumlu duygular içerisinde olmasa bile zamanla okula değer atfeder konuma erişmektedir. Posner ve Vandell (1999) düşük gelirli ailelerin çocuklarının okul sonrası etkinliklerini incelemiş oldukları çalışmada, kızların akademik faaliyetlere katılma ve sosyalleşme olasılıklarının yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise öğretmen denetiminde spor yapma isteğinin baskın olduğu görülmüştür. Bu aktiviteler öğrencilerin okula uyum sağlama konusunda destekleyici rol oynamıştır. Yılmaz (2019) sportif etkinliklere katılım ve arkadaş bağlılığı yüksek olan erkek öğrencilerin okul bağlılıklarını kız öğrencilerden daha iyi durumda olduğunu bulmuştur. Babakhani (2014) öz düzenlemeli öğrenme bileşenleri iyi olan erkek öğrencilerin okul aidiyet duygularının kız öğrencilerden yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yetkinlik ve becerilerinin farkında olabilen erkek öğrenciler eğitim ortamında kız öğrencilerden daha iyi durumda olmuşlardır. Literatürdeki çalışmalardan anlaşıldığı üzere her okulun ve öğrencinin ihtiyaçları birbirinden farklı olabilmektedir. Öğrencilerin ilgi ve yeterlik ihtiyaçları karşılandığında okula yönelik olumlu bağlanma gerçekleşmektedir. Araştırmamıza katılan öğrencilerin okul sporlarına katılma durumu kız ve erkek öğrencilerin okula benzer düzeyde aitik hissetmeleri eğitsel anlamda manidardır.

Ortaokul öğrencilerinin okul aidiyet duygu durumları öğrenim görülen sınıf seviyesine göre farklılık göstermiştir. 8. sınıf öğrencilerinin daha alt düzeydeki sınıflara oranla daha düşük okul aidiyet duygusu içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Knifsend ve Graham (2012) öğrencilerde akademik hedefin bulunması sanatsal ve sportif çalışmalara katılmaya göre daha güçlü okul bağlılığı oluşturduğunu tespit etmişlerdir. Okuldan mezun olacak öğrencilerin okul aidiyetleri daha alt kademedeki öğrencilerden daha düşük bulunurken akademik hedeflere bağlılık iyi düzeyde ölçülmüştür. Mengi (2011) ise sosyal destek alma ve öz yeterlik inancı doğrultusunda incelediği araştırmada, 10. sınıf öğrencilerinin okul bağlılıklarını 11. sınıf öğrencilerinden daha olumlu olduğunu bulmuştur. Daha küçük yaşta olan öğrencilerin sosyal destek almasıyla beraber okula ilişkin olumlu tutum geliştirildiği görülmüştür. Wei ve Chen

(2010) akran desteği ve öğretmen desteği alan 7. sınıf öğrencilerinin okul bağlılıkları daha üst sınıflardaki öğrencilerinden olumlu bulunmuştur. Altuntaş ve Sezer (2017) 6. sınıf öğrencilerinin 8. sınıf öğrencilerinden daha olumlu okul aidiyeti olduğu sonucuna varmıştır. Okul tükenmişliğiyle ilişkili olarak daha ileri aşamadaki sınıflarda okul aidiyeti olumsuz etkilenmiştir. Ortaokulun bitişini ifade eden 8. sınıf, öğrenciler için yeni başlangıçlara zemin hazırlamaktadır. Akademik başarı durumu iyi olan öğrencilerin gelecekte beklenenleri iyi düzeyde olması beklenirken, gelecekteki belirsizlikler tükenmişlik ve okula yönelik olumsuz duygularla karşılık bulabilmektedir. Sevdiği okul ortamından kopacak olma durumu öğrencileri derinden etkileyebilmektedir. Araştırmamızda elde edilen bulgular bu görüşü destekler nitelikte olmuştur.

Ortaokul öğrencilerinin okul aidiyet duyguları aile gelir değişkenine göre ölçeğin okula bağlılık boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür. Orta gelir grubunda bulunan öğrenciler alt gelir grubunda olan öğrencilere oranla daha yüksek bağlılık duygusu içerisinde olmuşlardır. Reddedilmişlik duygusu gelir durumuna göre farklılık göstermemiştir. Bora ve Altınok (2021) ortaokulda öğrenim gören orta gelir grubundaki öğrencilerin okul bağlılıklarını daha yüksek bulmuşlardır. Bu sonucun aksine sonuçlanan çalışmaların literatürde baskın olduğu görülmektedir. Ortaokulda sosyoekonomik durumu iyi olan öğrencilerin okul aidiyetleri genel anlamda daha yüksektir (Apaydın, 2019; Özgök ve Sarı, 2016; Sarı, 2013). Yılmaz ve Güven (2019) öğrenci ebeveynleri ile yapmış oldukları çalışmada gelir durumu iyi olan ebeveynlerin okuldaki ders dışı sportif etkinliklere yönelik olumlu tutum içerisinde olduğu ve çocuğunun bu aktivitelere katılması konusunda telkin ettiği sonucuna varmışlardır. Spora veya başka alanlara ilgili olan düşük gelirli aileler okuldan beklentileri karşılandığında çocuğunu okuluna karşı motive edebilmektedir. Özdemir (2012) alt gelir düzeyine sahip öğrencilerin okula ilişkin duygularının olumlu, üst gelir düzeyinden gelen öğrencilerin ise okulla ilgili olumsuz duygular içerisinde olduklarını tespit etmiştir. Altuntaş ve Sezer (2017) ise ortaokul öğrencilerinin okulda fiziki imkânlarının yeterli olmasıyla ilişkili okula bağlılığının aile gelir durumuna göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Sonuç olarak okul öğrencinin ihtiyaçlarına karşılık verebildiğinde aile gelir durumu okul aidiyeti oluşturmada manidar olmamaktadır. Okul spor takımlarına katılan öğrenciler yeni bir ayakkabı, forma, eşofman gibi malzemelere ihtiyaç duyabilmektedir. Üst gelir grubundaki öğrenciler bu ihtiyaçlarını temin edebilirken, alt gelir grubundaki öğrencilerin bu ihtiyaçları giderememesi okulla ilgili olumsuz duygulara kapılmalarına neden olabilecektir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, ortaokul öğrencilerinde okul spor takımlarına katılımın okul aidiyet duygusunu olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Okula aidiyet duygusunun olumlu yönde gelişim göstermesi için ortaokul öğrencilerinin okul spor takımlarına yönlendirilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Adelabu, D. D. (2007). Time perspective and school membership as correlates to academic achievement among African American adolescents. *Adolescence*, 42(167), 525-538. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18047236/>
- Aksoy, M. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinin okul tükenmişliği ile okul aidiyetleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/11413/5280>
- Alaca, F. (2011). *İki dilli olan ve olmayan öğrencilerde okul yaşam kalitesi algısı ve okula aidiyet duygusu ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=0NKyl_dJhbPmxnymyzQfIQ&no=263YCq8X1N-Q8pcGcBa5jA

Altınsoy, F., & Karakaya Özyer, K. (2018). Liseli ergenlerde okula aidiyet duygusu: Umutsuzluk ve yalnızlık ile ilişkileri. *İlköğretim Online*, 17(3), 1751-1764. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.466429>

Altuntaş, S., & Sezer, Ö. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okula bağlanmalarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 83-97. <https://doi.org/10.17679/inuefd.295722>

Apaydın, H. (2019). *Okul sporlarına katılımın ve seçili değişkenlerin okul bağlılığına etkisinin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/240884>

Arıkan, G. (2019). Spor lisesi öğrencilerinin aidiyet duygusunun incelenmesi. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 5(15), 40-44. <http://dx.doi.org/10.31576/smryj.190>

Arslan, A., & Özdemir, N. (2022). Examination of school belonging in secondary school student in the context of school sports. *Journal of History School*, 15(59), 2627-2647. <http://dx.doi.org/10.29228/joh.62863>

Atabey, N. (2020). Lise öğrencilerinin okula aidiyet duygularının yordayıcısı olarak gelecek beklentileri ve öz yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim*, 45(201), 125-141. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2020.8315>

Aykora, E., & Uğraş, S. (2020). Investigation of the relationship between attitude against extracurricular sport activities and levels of attachment to school of high school students with structural equation model. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 5(9), 561-592. <https://doi.org/10.35826/ijoecc.117>

Babakhani, N. (2014). Perception of class and sense of school belonging and self-regulated learning: A causal model. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 1477-1482. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.420>

Bora, V., & Altınok, V. (2021). Ortaokul öğrencilerinin öğretmen etkililiği algısı ile okula bağlılıkları arasındaki ilişkide öğrenci mutluluğunun etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(3), 1839-1868. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gefad/issue/67470/823918>

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. 28. Baskı. Pegem Akademi.

Canbulat, T., Cipevzici, U., Kalfa, B., & Fahlioğulları, E. (2017). Kesintili zorunlu eğitimden etkilenen ilkökul öğrencilerinin okula bağlanma ve akademik öz yeterlik düzeylerinin değerlendirilmesi *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 105-123. <https://doi.org/10.12984/eggefd.328378>

Çelik, M., & Akçi, Y. (2016). Futbol taraftarlığı ve kurumsal aidiyet incelemesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 948-959. <https://doi.org/10.17755/esosder.258828>

Cemalcılar, Z. (2010). Schools as socialization contexts: Understanding the impact of school climate factors on students' sense of school belonging. *Applied Psychology: An International Review*, 59(2), 243-272. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1464-0597.2009.00389.x>

Cinar, D., & Nayır, F. (2022). Eğitimde sosyal adalet liderliği ile okul aidiyet duygusu arasındaki ilişki: Kanonik korelasyon analizi. *Eğitim ve Bilim*, 47(211), 369-389. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2022.11280>

Dere, G., & Kılıç, E. (2016). Aidiyet perspektifinden çatışma yönetimi üzerine kuramsal bir çalışma. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 26(2), 127-154. <https://www.researchgate.net/profile/Gueven-Dere/publication/358387575>

Eccles, J. S., & Barber, B. L. (1999). Student council, volunteering, basketball, or marching band: What kind of extracurricular involvement matters? *Journal of Adolescent Research*, 14(1), 10-43. <https://doi.org/10.1177/0743558499141003>

Fatou, N., & Kubiszewski, V. (2018). Are perceived school climate dimensions predictive of students' engagement? *Social Psychology of Education*, 21(2), 427-446. <https://doi.org/10.1007/s11218-017-9422-x>

Fredricks, J. A., & Eccles, J. S. (2008). Participation in extracurricular activities in the middle school years: Are there developmental benefits for African American and European American youth? *Journal of Youth and Adolescence*, 37(9), 1029–1043. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9309-4>

Goodenow, C. (1993). The psychological sense of school membership among adolescents: Scale development and educational correlates. *Psychology in the Schools*, 30(1), 79-90. [https://doi.org/10.1002/1520-6807\(199301\)30:1<79::AID-PITS2310300113>3.0.CO;2-X](https://doi.org/10.1002/1520-6807(199301)30:1<79::AID-PITS2310300113>3.0.CO;2-X)

Gordon, F. C. (2010). *School belonging: An exploration of secondary students' perceptions of life at school*. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Washington. <https://www.proquest.com/openview/8d6b99fbf58b2a73a3cec93fd4604b28/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>

Harrison, P. A., & Narayan, G. (2003). Differences in behavior, psychological factors, and environmental factors associated with participation in school sports and other activities in adolescence. *The Journal of school health*, 73(3), 113–120. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2003.tb03585.x>

Hughes, J. N., & Chen, Q. (2011). Reciprocal effects of student–teacher and student–peer relatedness: Effects on academic self-efficacy. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32(5), 278-287. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2010.03.005>

İhtiyaroğlu, N., & Demir, E. (2015). Farklı denetim odağına sahip öğrencilerin okul bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 281-295. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksbd/issue/16232/170005>

Karagöz, Y. (2021). *Spss amos meta uygulamalı nicel-nitel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. Güncellenmiş 3. Basım. Nobel Akademik Yayıncılık.

Kılıçoğlu, G., Acat, M. B., & Karadağ, E. (2015). İngiltere'deki türk öğrencilerin kültürlenme tercihleri ve bu tercihlerin okula aidiyet duygusuyla ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(30), 195-225. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosyoloji/issue/562/5602>

Knifsend, C. A., & Graham, S. (2012). Too much of a good thing? How breadth of extracurricular participation relates to school-related affect and academic outcomes during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(3), 379–389. <https://doi.org/10.1007/s10964-011-9737-4>

Lim, E. J., & Lee, D. J. (2021). Analysis of the school attitudes of middle school students in school sports clubs. *Nveo-Natural Volatiles & Essential Oils*, 8(4), 718-730. <https://www.nveo.org/index.php/journal/article/view/213>

Maddox, S. J., & Prinz, R. J. (2003). School bonding in children and adolescents: Conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 6(1), 31-49. <https://doi.org/10.1023/A:1022214022478>

Mahoney, J. L., Lord, H., & Carryl, E. (2005). An ecological analysis of after-school program participation and the development of academic performance and motivational attributes for disadvantaged children. *Child development*, 76(4), 811–825. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00879.x>

Maslow, A. H. (1962). *Towards a psychology of being*. Princeton: D. Van Nostrand Company. <https://doi.org/10.1037/10793-000>

McMahon, S. D., Parnes, A. L., Keys, C. B., & Viola, J. J. (2008). School belonging among; slow-income urban youth with disabilities: Testing a theoretical model. *Psychology in the Schools*, 45(5), 387-401. <https://doi.org/10.1002/pits.20304>

Mengi, S. (2011). *Ortaöğretim 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin sosyal destek ve öz-yeterlik düzeylerinin okula bağlılıkları ile ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/20.500.12619/74627>

Miller, D. N., Gilman, R., & Martens, M. P. (2008). Wellness promotion in the schools: Enhancing students' mental and physical health. *Psychology in the Schools*, 45(1), 5–15. <https://doi.org/10.1002/pits.20274>

Milli Eğitim Bakanlığı. [MEB] (2023). *2019-2023 stratejik planı*. https://www.meb.gov.tr/stratejik_plan/ (Erişim tarihi: 26.04.2023).

Neel, C. G. O., & Fuligni, A. (2013). A longitudinal study of school belonging and academic motivation across high school. *Child Development*, 84(2), 678-692. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2012.01862.x>

Nichols, S. L. (2008). An exploration of students' belongingness beliefs in one middle school. *The Journal of Experimental Education*, 76(2), 145-169. <https://doi.org/10.3200/JEXE.76.2.145-169>

Osterman, F. K. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323-367. <https://doi.org/10.3102/00346543070003323>

Özdemir, M. (2012). Lise öğrencilerinin metaforik okul algılarının çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 96-109. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/778>

Özgök, A., & Sarı, M. (2016). Ortaokul öğrencilerin okula aidiyet duygusu ve arkadaş bağlılık düzeyi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 71-86. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/32038/353249>

PISA (2015). Results in focus. <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf>

Posner, J. K., & Vandell, D. L. (1999). After-school activities and the development of low-income urban children: A longitudinal study. *Developmental Psychology*, 35(3), 868-879. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.35.3.868>

Sağın, A. E., & Güllü, M. (2020). Suriyeli öğrencilerin okula uyum süreci; sportif etkinliklerin rolü. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(3), 86-99. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunibesyo/issue/57066/748230>

Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: Düşük ve yüksekokul yaşam kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=vy9PbaaKKLx_G5hKkJwZQ&no=qyzm-J2-RwIwEYkn4IQDWA

Sarı, M. (2013). Lise öğrencilerinde okula aidiyet duygusu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 147-160. <https://dergipark.org.tr/tr/download/journal-file/20332>

Sarı, M. (2015). Adaptation of the psychological sense of school membership scale to turkish. *Global Journal of Human-Social Science: G Linguistics & Education*, 15(7), 58-64. <https://socialscienceresearch.org/index.php/GJHSS/article/view/1546>

Serbest, Ö. (2019). *Okul takımlarında görev alan lise öğrencilerinin okul aidiyet duygularının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon Üniversitesi. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/108635>

Shannon, C. S. (2006). Parents' messages about the role of extracurricular and unstructured leisure activities: Adolescents' perceptions. *Journal of Leisure Research*, 38(3), 398-420. <https://doi.org/10.1080/00222216.2006.11950085>

Shek, D. T., & Li, X. (2014). Subjective well-being of early adolescents in Hong Kong. In D. T. L. Shek, R. C. F. Sun, & C. M. S. Ma (Eds.), *Chinese adolescents in Hong Kong family life, psychological wellbeing and risk behavior* (ss. 93-109). New York: Springer. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-287-143-5_6

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı*. 6. Basımdan Çeviri (Çeviri Editörü: Baloğlu, M.). Nobel Akademik Yayıncılık.

Tekin, U., & Kılıç, M. (2010). *Gelişmiş ülkelerde ve türkiye'de okullarda güvenli ortamın sağlanması*. Uluslararası Risk Altındaki ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu, 2, 111-129. <https://www.researchgate.net/publication/311109351>

Toomey, R. B., McGuire, J. K., & Russell, S. T. (2012). Heteronormativity, school climates, and perceived safety for gender nonconforming peers. *Journal of adolescence*, 35(1), 187-196. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.03.001>

Uzun, M. S., & Bakioglu, F. (2022). Ortaokul öğrencilerinin okuldaki psikolojik ihtiyaçları ile okula bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 64, 220-241. <https://doi.org/10.21764/mauefd.1071963>

Wei, H. S., & Chen, J. K. (2010). School attachment among taiwanese adolescents: The roles of individual characteristics, peer relationships and teacher wellbeing. *Social Indicators Research*, 95(3), 421-436. <https://www.jstor.org/stable/40542302>

Whiteside-Mansell, L., Weber, J. L., Moore, P. C., Johnson, D., Williams, E. R., Ward, W. L., Robbins, J. M., & Phillips, B. A. (2015). School bonding in early adolescence: Psychometrics of the brief survey of school bonding. *The Journal of Early Adolescence*, 35(2), 245-275. <https://doi.org/10.1177/0272431614530808>

Yanık, M. (2018). Ortaöğretimde yapılan okul sporlarının öğrencilerin okula bağlılık düzeyine etkisi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 73-78. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000344

Yıldız, M. A., & Kutlu, M. (2015). Erinlerde okula bağlanmanın yordayıcısı olarak sosyal kaygı ve depresif belirtilerin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 332-345. <https://dergipark.org.tr/pub/mkusbed/issue/19577/208881>

Yılmaz, A. (2019). Lise öğrencilerinin ders dışı sportif etkinliklere yönelik tutumları ile okula bağlanma durumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 50-63. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.518094>

Yılmaz, A., & Güven, Ö. (2018). Ders dışı sportif etkinliklere yönelik öğrenci tutum ölçeğinin psikometrik özelliklerinin incelenmesi (dseötö). *Journal of Human Sciences*, 15(4), 1979-1992. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i4.5421>

Yılmaz, A., & Güven, Ö. (2019). Parents' attitude and opinions towards extracurricular sport activity. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 48(2), 1163-1201. <https://dergipark.org.tr/pub/uefd/issue/49528/584270>

Yorğun, A. (2014). *Lise öğrencilerinde okul terki riskinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi. <http://hdl.handle.net/11655/1827>